

A DÉLVIDÉK ÜTŐERE ADÁN folytatás az 1. old.-ról

Dr. HÓDI Sándor a *Magyarok a forrongó Szerbiában* című, frissen megjelent könyve kapcsán a minap Adán beszélgettem a szerzővel. Mielőtt közreadnám személyes vallomását a könyvről és írói módszereiről, szeretném felhívni az olvasók figyelmét arra a tényre, hogy Hódi Sándor „tollából” itt Adán, a Délvidék szívében, az utóbbi években olyan kivételes művek születtek, mint a sokat emlegetett, és azóta már világszerte idézett *Jugoszlávia bombázása*, vagy a *Légvers térben*.

Nagy kérdés számomra az, hogy a helybeliek ismerik-e, elismerik-e ezeket a messze mutató, egyetemes magyarság szempontjából is nagy jelentőséggel bíró munkákat. Ha ismerik, ha nem, általuk Ada és az adai emberek soha sem látott magasságokba jutnak ki, ám közben túrtúnik kell a szerzők ostromozó megállapításait is. Azonban ez se mindenkinél adódik meg...

– *Megtudhatnánk néhány műhelytitkot, hogyan készült a legújabb könyve?*

– Nagy megtiszteltetés és nagy öröm is számomra, hogy a *Tiszavidéki Heti* érdeklődik munkásságom iránt, és előzetesként két gondolatot szeretnék a könyvvel kapcsolatban önökkel megosztani.

Az ember, amikor ideje engedi és életelejéből tetemes időt szakít ki egy könyv megírására, nem jut el azonnal a végleges szövegig. Aki tanulmányokat, cikkeket ír, az tudja, hogy öt-tíz vázlat is elkészül, mire a végső mű összeáll. Könyvem esetében is így van. Ez egy 280 oldalas könyv, eredetileg pedig mintegy 500 oldal volt. Mikor azt megírja az ember, azután tulajdonképpen sajgó szívvel gyomlál. Persze minden mondatot hozagaszodik, ez is, az is jó lenne, ha benne maradna, de azután, újra olvasva, ismét csak „meg kell húzni” a szöveget. Ilyenfórmán ez a könyv is, így, ahogy megjelent, a felére esőkként annak a terjedeleme, ahogy én annak idején ezeket az írásokat, így naplószerűen elkészítettem.

Mi, vajdasági magyarok, itt a Délvidéken, abban a helyzetben vagyunk, hogy az elmúlt évtizedben, két különösen megrázó, drámai eseménynek voltunk a szenvedő alanyai, tanúi is.

TÉRJEN HAZA

SAVOYAI EUGÉN HERCEG SZOBRA!

Zentán társaságba tömörültek az értékek védelmezői

A bárka neve: Zenta. A nagy időutazásban a fedélzeten egy nagyjából tiszteletreméltó emberi közösség ringatózik, olykor hálykolódik, folytat létközdelmet, mint ama ósbárkán, a Noé apánkén, amely nem csak derék, jóarvát, jámbor lelkeket mentett meg az özönvíztől, de haszontalan, sőt ártó férgeket, patkányt, poloskát, legyet, szúnyogot és egyebeket is.

Hogy a mindannyiunkat szolgáló rend, szépség és érték uralkodjon ezen a mai „bárkán”, Zentán negyven polgári egyesületet alakítottak **Bárka Helyi Értékeket Védő Társaság** néven.

A műszaki értelemiségeket, mérnököket, írókat, művészeket és másokat magába foglaló és Belgrádban bejegyzett szervezet elnöke, **Rózsa Éva** építész-mérnök tájékoztatott a Társaság céljairól.

A környezet-, táj- és városvédelem során igyekezünk beleszólni a városkép kialakításába, szorgalmazzuk az arra érdemes régi épületek felújítását, megmentését a lebontástól, nem csupán a szecessziós, kasszicista és eklektikus, hanem a vidékünkön jellegzetes napsgaras homlokzatú épületekre is gondolva.

Régi fényképek tanúsítják, hogy utcáinkon, tereinkben

Interjú HÓDI Sándorral, a *Magyarok a forrongó Szerbiában* című könyv szerzőjével

Én úgy gondolom, hogy az idők változnak, jöhetnek más korszakok, jobb élet is virradhat ránk, és hát azért, hogy megmaradjon ennek a kornak, és ezeknek a drámai eseményeknek a hangulata, érzelme- és gondolatvilága, történései, a maga mindennapi egyszerűségében és bonyolultságában, megpróbáltam én is ilyen krónikás lenni.

Az elsőt, azt ismerik, a *Jugoszlávia bombázása* volt, annak az emlékezetes 11 hétnek az eseményvilágát eleveníti fel. Már akkor nyilvánvaló volt, hogy ezt a fonatot, a repülőgépek elvonulásával és az országhatárok felnyitásával nem lehet lezárni, hisz mi itt maradtunk ebben a megoldatlan kérdéstartományban, bonyolult és nehéz helyzetben, és hát többen bíztattak is, hogy folytassam, és a következő évek eseményeiről is adjak számot.

– *Milyen szélesebb körű visszhangra talált a bombázásról szóló könyve?*

– Nagy meglepetésemre, nemrégiben itt járt Franciaországból, a magyarországi követségről egy francia attasé-féle. Jött hozzánk tájékozódni, hogy hogyan élünk, milyen lehetősége lenne a francia tőkének, meg a francia kultúrának bevonulni a Vajdaságba, nehogy csak német területi érdekeltségűek maradjunk. És én mondtam, hogy nagyon okos gondolat, mi örömmel várnánk a franciákat. Egyebéktől ő már egy kicsit tájékozódott, és járt Pesten a Zrínyi Hadtörténeti Könyvtárban, ahol megismerete a *Jugoszlávia bombázása* című könyvemre, sőt Párizsból kaptam egy küldeményt is, ami könyvem egy részletének francia fordításáról ad hírt.

Elég érdekes, hogy a Hadtörténeti Könyvtárban volt (a könyv), pedig ez a mű nem úgy íródott, mintha mi itt valami nagy stratégák lettünk volna, hanem ez egy élménybeszámoló. Másrészt viszont épp a napokban találkoztam Tóthfaluban az egyik magyarországi ismerősömmel, aki hozta a Révai Lexikon legújabb kötetét. Abba meg úgy szerkesztették bele, hogy a *Jugoszlávia bombázása* című könyv egy kortörténeti dokumentum, mert pont arról ad számot, amiről utólag, vagy később már nem

lehetne.

– *Ez a mostani könyv is a bezártság meg a szabadság ellenétéről, a hozzá kapcsolódó élményekről szól?*

– Arról, hogy amikor valaki be van zárva, és amikor bombáznak, akkor az emberek hogy élnek ezt meg? Szeretem az ilyen közvetlen, érdekfeszítő eseményeket. Azért bocsátom ezt előre és ez talán nem szerénytelenség mert ha szívemből most meg kellene mondani, hogy milyen könyveket szeretnék olvasni, akkor, hát biztosan azt mondanám, hogy olyan szívesen olvasnék a tibeti, vagy az örmény, a kurd, vagy más népekről, de közvetlenül, a mindennapi eseményekről. Hogy ők hogyan élnek? Miről beszélnek, hogyan találkoznak? Mit, s hogyan tudnak vásárolni? Mi emészt, mi foglalkoztatja őket?

Tehát, tulajdonképpen, egy kicsit szeretnék részt venni mások életében, Japánban, Kínában, mindentől, akár Kanadában is. De ezzel szemben viszont egy ellentétes világ alakul ki, mert az egész média, hírközlés, tájékoztatás, az egy nagyon szépre, vagy csúnyára festett világot ábrázol. Egy képzelt valóság, amelyben megpróbálnak eligazítást adni, hogy mivel miként vélekedjünk, mire figyeljünk föl, mivel ne törődjünk. Ez egy szándékos manipuláció.

Hogy dolgokról azonban ezek után sem tudunk semmit: hogy az egyszerű emberek, a maguk hétköznapi valóságában hogyan élnek, mi foglalkoztatja őket, miként élnek meg az adott történelmi-társadalmi helyzetet?

Ilyen értelemben próbáltam én újítani a magam módján, és hát a 2000. évi októberi „forradalmi eseményeket” ábrázolni. A szerbiai változások apropóként szolgálták számomra arra, hogy nagyjából egy hétre beszorítva adjam elő a könyv első részét.

– *A könyv második része tovább viszi az események fonalát?*

– A könyv második részét a szerbiai új kormány első 100 napjára szántam, hogy azt felölve adjak számot a történetről. Akit érdekel, az belelapoz, megtalálja az események sodrát, és tájékozódhat arról, hogy hogyan éltük meg mi, vajdasági magyarok a változások esélyét, mi gondoltunk, miként viselkedtünk, mi foglalkoztattak akkor bennünket?

Akik benne vannak, az adatai, különösen sok csemegét és borsot is meg egyebet találhatnak a könyvben. Mert ha az ember veszi magának a fáradságot az írásra, kár lenne szépléni az eseményeken. A sallangokat le kell ugyan szedni, de szallagmentesen, a maga egyszerűségében, őszinteségében, néha talán nyereségében is, de mégis valahol a magunk cserelését-botlását, zandékát, akaratát, karakterváltozását, jelentécsalagságát jelenítem meg. Tükröt tartva önmagunk elé. Hiszen ma már, ha én is elolvassom pedig két év sem múlt el azóta mondom, hogy hát lehet, hogy ezt ma már másképpen írnám, vagy ezt nem írnám le. Mert most már más gondolatok foglalkoztatnak, másfajta érzelmvilág vezet körül.

No, de ha most rom meg, hogy akkor mi volt, akkor mit csináltam? Abban a könyvben már nem

ismerem senki magára. Említettem a *Jugoszlávia bombázása* című könyvemet. Megjelentése után sorozatban születtek a többi bombázási történetek, vagy még mindig születnek erről művek. Szerzőik előszedik az akkori újságcikkeket és visszagondolnak arra, hogy ők akkor mit is gondoltak. Hát megmondhatom, borzasztó nehéz lenne most kitalálni, hogy akkor mit, miként gondoltunk, főként meg, hogy mit éreztünk. Jobb hát vállalni annak a kockázatát, hogy ami akkoraját föltekert bennünket, ami akkor indulata hozott, vagy amit akkor láttunk-hallottunk, azt papíra is vetjük, és akkor hát aztán az ember tartja a hátát, meg a vállát. Bírálatok érik, meg esetleg dicséret is illeti, ami ugyan kevés, de ilyen értelemben ezek a szempontok vezéreltek engem a mostani könyvem írása közben.

– *A témán kívül maga az írói módszere is érdekel. Mondana erről is valamit?*

– Az egyik szempont az volt, hogy magunkról írjak. Ebben az adatai erősen érintve vannak, de egészében a vajdasági magyarok is.

A másik szempont pedig szintén egy régi dilemmája a tollforgató embereknek: mennyire legyen személyes az, amiről írok? Nos, ez a kérdés nemcsak a regényírásban, az esszéírásban, a szépirodalomban, hanem a tudományos prózában is jelen van. A tudósok, de a művészek egy része is hajlamos a hátrásra, azaz igyekszik kiharadni az eseményekből, hogy nehogymeg tudja a világ, mit gondol, mit érez ő, hanem csak hadt röhögjön, nevéssen vagy bosszankodjon a többieken, de ő maga maradjon ki ebből, legyen csak a háttérben.

Véleményem szerint ez nem eléggé korrekt és nem tisztességes dolog: felelőtlenség lenne ilyen parabolaszzerű megjeleníteni egy-egy lényeges helyzetet, vagy ekkora változásokat, amelyeken az én könyvemben is vannak, pláne akkor, amikor az ember nem tudhatja, hogy az a hatalom, amelyik mellé áll, holnapra az összecsukszik-e?

Utólag visszagondolva, ilyen értelemben én vállaltam a helyzetből fakadó kockázatot és törekedtem arra, hogy a történet legyen személyes is. Tehát benne vagyunk a könyvben teljes egészében, a barátaimmal, a feleségünkkel, a családjunkkal, a szomszédainkkal. És természetesnek vesszük, hogy így éltünk, így gondolkodtunk és így tettünk. Ez a naplószerű könyv ezt az újdonságot hozta.

– *Előbbi és mostani könyveiből mintha az tűnne ki, hogy a dokumentumtörténet alapvető kifejezési formájává válna?*

– Igen, de az ilyen egyszerű besorolással gondok vannak, mert ha akarom, van szépirodalmi jellege is, meg politikai jellege is, hiszen írások, egy politikai élet zajlásának a középeben voltunk, mint ahogy vagyunk még ma is. Ugyanakkor van pszichológiai jellege is, hiszen foglalkozásomnál fogva ilyen szemüveg van a szememen, ilyen szűrőn keresztül látom és elemzem a világot. Ez is érdekessé, izgalmassá teszi a könyvemet.

KIRÁLY János